

Sygn. akt I C 526/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSR. del. Tadeusz Bulanda
Protokolant:	Katarzyna Stosio

po rozpoznaniu w dniu 27 sierpnia 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa A. M. i K. M.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie

1. oddała powództwo;
2. zasądza od A. M. i K. M. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 2 717 zł (dwa tysiące siedemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 526/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 czerwca 2017 roku A. M. i K. M. wniosli:

1. o stwierdzenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF (nr (...)), którą zawarli 24 lipca 2008 roku z (...) Bankiem S.A. w W., obecnie występującym pod firmą (...) S.A. w W.;
2. o uznanie za niedozwolone i tym samym bezskuteczne wymienionych postanowień umowy kredytu:
 - a) § 1 ust. 3 A umowy kredytu;
 - b) § 10 ust. 4 umowy kredytu;
 - c) § 23 ust 2 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...);
 - d) § 23 ust. 3 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...).

Powodowie wniosli także o zasądzenie od pozwanego banku zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że umowa kredytu jest sprzeczna z art. 69 ustawy Prawo bankowe, a nadto klauzule waloryzacyjne z § 1 ust. 3A oraz § 10 ust. 4 umowy kredytu są sprzeczne z zasadami waloryzacji umownej, naturą stosunku prawnego i zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 k.c.). Podnieśli, że klauzula waloryzacyjna sprzeczna jest z naturą kredytu bankowego, istotą waloryzacji. Ponadto narusza zasady współżycia społecznego, jako niedająca

się pogodzić ze społecznym poczuciem sprawiedliwości, ekwiwalentności świadczeń, a także dobrymi obyczajami w stosunkach z konsumentami. Stwierdzili, że klauzule indeksacyjne pozwoliły bankowi arbitralnie określać kurs CHF, przez co pozwany może samodzielnie decydować o wysokości zadłużenia powodów. Takie postanowienia są abuzywne ponieważ ukształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają ich interesy (art. 385¹ § 1 k.p.c.). Bezskuteczność klauzul indeksacyjnych oznacza, że nie wiążą one powodów, a brak jest podstaw by zastąpić bezskuteczne postanowienia innymi regulacjami (pozew – k. 2-12v).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniósł, że roszczenia powodów wzajemnie wykluczają się. Wskazał, że powodowie nie mają ponadto interesu prawnego w żądaniu ustalenia określonego w pkt 1 i 2 pozwu, ponieważ nawet korzystne dla powodów orzeczenie nie spowoduje definitywnego zakończenia sporu. W ocenie strony pozwanej umowa kredytu waloryzowanego walutą obcej mieści się w granicach wyznaczonych zasadą swobody umów i nie narusza bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. Pozwany podkreślił konieczność poszanowania autonomii woli osób dokonujących czynności prawnej. Zaprzeczył aby samodzielnie decydował o wysokości zobowiązania kredytowego, które zależne jest od kursu franka szwajcarskiego i wskaźnika LIBOR 3M. Wskaźnik LIBOR 3M jest niezależny od banku. Ustalany przez pozwanego kurs CHF był kursem rynkowym (odpowiedź na pozew – k. 59-145).

Powodowie następnie zmodyfikowali żądanie pozwu i ostatecznie wnieśli o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 431 682,17 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – wskutek uznania za nieważną umowę kredytu. Żądana kwota stanowiła równowartość świadczeń zapłaconych przez powodów na rzecz pozwanego do 20 marca 2017 roku.

Na wypadek nie uznania tego roszczenia powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od pozwanego kwoty 165 040,98 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia pobranej każdej z rat kredytu do dnia zapłaty, ewentualnie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – wskutek uznania § 1 ust. 3 A i § 10 ust. 1, 2, 3 i 4 umowy kredytu a także § 23 ust 2 i 3 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), za bezskuteczne wobec powodów. Żądana kwota stanowiła różnicę pomiędzy kwotą spłaconych rat kredytu a kwotą, która należna byłaby pozwanemu, gdyby pominąć klauzule waloryzacyjne. Wartość żądania ustalono na dzień 20 marca 2017 roku.

Na wypadek nieuwzględnienia powyższego żądania o zapłatę 165 040,98 złotych, powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od pozwanego kwoty 165 040,98 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem naprawienia szkody wskutek nienależytego wykonania umowy kredytu przez pozwanego, to jest przez zastosowanie bezskutecznych wobec powodów postanowień § 1 ust. 3 A i § 10 ust. 1, 2, 3 i 4 umowy kredytu, a także § 23 ust 2 i 3 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...).

W razie nieuwzględnienia roszczeń o zapłatę powodowie podtrzymali żądania wymienione w pozwie o stwierdzenie nieważności umowy kredytu lub też uznania za bezskuteczne waloryzacyjnych postanowień umownych (§ 1 ust. 3 A i § 10 ust. 1, 2, 3 i 4 umowy kredytu, a także § 23 ust 2 i 3 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)) (pisma procesowe powodów – k. 579-591, 774-777, protokół z rozprawy – k. 833, pismo – k. 821-832v, protokół z rozprawy – k. 879-879v).

Pozwany ostatecznie wniósł o oddalenie powództwa, podtrzymując argumentację przedstawioną w odpowiedzi na pozew (pismo procesowe pozwanego – k.730-737, 791-798, 848-852, 879-879v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 20 czerwca 2008 roku K. M. i A. M. złożyli do (...) Banku S.A. (obecna nazwa (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego „(...) (...)” w wysokości 560 000 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego z rynku wtórnego i refinansowanie zaliczki na lokal mieszkalny.

(...) Banku S.A. przedstawił K. M. i A. M. ofertę kredytu złotowego, jednakże kredytobiorcy wybrali kredyt waloryzowany walutą obcą, bowiem zdolność kredytowa dla kredytu złotówkowego niewaloryzowanego nie pozwalała im na uzyskanie finansowania w wysokości adekwatnej do ich planów mieszkaniowych. Przekonało ich również niskie oprocentowanie kredytu waloryzowanego w stosunku do kredytów udzielanych w walucie polskiej, co miało przełożenie na niższą miesięczną ratę kapitałowo-odsetkową.

(...) Banku S.A. zapoznał przyszłych kredytobiorców z warunkami udzielania kredytów złotówkowych i kredytów złotówkowych waloryzowanych walutą obcą, a także poinformował o skutkach zmiany kursu waluty i zmiany stopy procentowej, tj. o możliwym wzroście kosztów obsługi zaciągniętego kredytu.

W dniu 3 lipca 2008 roku (...) Bank S.A. wydał na rzecz K. M. i A. M. decyzję o udzieleniu kredytu w kwocie 567 840 złotych, waloryzowanego CHF, na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...), refinansowanie kosztów poniesionych na zakup lokalu oraz sfinansowanie opłat okołokredytowych.

W dniu 24 lipca 2008 roku K. M. i A. M. zawarli z (...) Bankiem S.A. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy ww. umowy bank udzielił K. M. i A. M. kredytu na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...), refinansowanie kosztów poniesionych na zakup lokalu oraz sfinansowanie opłat okołokredytowych, w kwocie 567 840 złotych, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§ 1 ust. 1, 2, 3 umowy). Kredyt ma zostać spłacony w ciągu 360 miesięcy, tj. do 1 lipca 2038 roku (§ 1 ust. 4 umowy) w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy).

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, ustalonej jako stawka bazowa LIBOR 3M dla franka szwajcarskiego, powiększona o stałą marżę Banku w wysokości 1,00%. Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 3,78% (§ 1 ust. 8 umowy, § 9 ust. 1 i 2 umowy).

K. M. i A. M. zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w równych ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat sporządzonym w CHF (§ 1 ust. 5, § 10 ust. 1, 2 i 3 umowy).

W § 10 ust. 4 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W umowie uzgodniono, że spłata kredytu nastąpi na podstawie nieodwołalnego, przez czas trwania umowy, zlecenia dokonywania przelewu z określonego rachunku bankowego (§ 6 ust. 1 umowy).

K. M. i A. M. oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptowała. Oświadczyli także, iż są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptują (§ 29 ust. 1 i 2 umowy).

Integralną część umowy stanowi „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych – (...)” (§ 25 ust. 1 umowy). Zgodnie z § 23 ust. 2 regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określana jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty. Na podstawie § 23 ust. 3 regulaminu wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty.

Kredyt został uruchomiony w dniu 31 lipca 2008 roku poprzez wypłatę kwoty (...) złotych na konto bankowe kredytobiorców oraz kwoty (...) złotych na rachunek bankowy sprzedających lokal nr (...) przy ulicy (...) (umowa kredytu – k. 16-19v, oświadczenie – k. 23, wypis aktu notarialnego – k. 25-28, wydruk KW – k. 29-33, wypis aktu notarialnego – k. 34-36, wniosek o udzielenie kredytu – k. 338-344, zaświadczenia o zatrudnieniu – k. 345 i 346, kopie oświadczeń z 23 czerwca 2008 roku – k. 348-349, decyzja kredytowa – k. 351-353, kalkulator oceny zdolności kredytowej – k. 354-355, 357-358, decyzja kredytowa nr (...) – k. 351-353, regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...) – k. 38-42 i 360-376, wniosek o wypłatę kredytu – k. 24-24v i 378-379, potwierdzenie uruchomienia kredytu – k. 381, potwierdzenia wykonania operacji uznaniowych – k. 382 i 383, harmonogram spłat kredytu – k. 384-391, zeznania świadka M. C. – k. 767-768, zeznania świadka I. R. (1) – k. 768-770, dowód z przesłuchania powódki – k. 8, zeznania powoda – k. 842-844).

(...) S.A. ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs sprzedaży) lub odjęciu od średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs kupna).

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanymi z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje równoległych transakcji na tynku międzybankowym („Tabela kursowa (...) S.A. – metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. – k. 287-336, pismo (...) S.A. z 13 kwietnia 2015 roku – k. 511-525, zeznania świadka M. D. – k. 834-836).

A. M. i K. M. spłacają kredyt w polskiej walucie (zaświadczenie – k. 20-22).

Pismem z 21 marca 2017 roku A. M. i K. M. zwrócili się do (...) S.A. z wnioskiem o dokonanie zmian w umowie kredytu nr (...), zawartej 24 lipca 2008 roku poprzez:

- a) uznanie, że kredyt został udzielony w kwocie 567 840 złotych,
- b) zaliczenie spłat kapitału w złotych polskich, dokonanych przez kredytobiorców, na poczet udzielonego kredytu w złotych polskich,
- c) zaliczenie spłat odsetek w złotych polskich, dokonanych przez kredytobiorców, na poczet odsetek od kredytu udzielonego w złotych polskich,
- d) ustalenie rat spłaty pozostałej części kredytu w złotych oraz należnych odsetek w złotych,
- e) zmniejszenie zabezpieczenia kredytu hipotecznego do równowartości pozostałej do spłaty części kredytu w złotych.

Wniosek opierał się na twierdzeniu kredytobiorców, że do kredytu nie znajdują zastosowania niedozwolone klauzule indeksacyjne (wniosek o zmianę umowy kredytu – k. 45-47, potwierdzenie nadania – k. 48).

(...) S.A. nie wyraził zgody na zmianę umowy (pismo (...) S.A. z 11.04.2017 roku – k. 49-50).

Dowody z dokumentów Sąd uznał za pełnowartościowe, bowiem ich forma i treść nie były kwestionowane przez strony i także Sąd nie znalazł podstaw do podważenia ich waloru dowodowego.

Zeznania świadka M. D. korespondują z dowodami w postaci dokumentów i były przekonujące. Świadcowie M. C. i I. R. (2) czerpali wiedzę o okolicznościach zawarcia umowy kredytu od powodów i nie byli bezpośrednimi uczestnikami tych zdarzeń, dlatego ich zeznania podlegały uwzględnieniu jedynie w części, w jakiej potwierdzał je pozostały materiał dowodowy.

Zeznania powodów Sąd uwzględnił w zakresie, w jakim znajdują potwierdzenie w dokumentach zebranych w aktach sprawy. Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów w części, w której zaprzeczali uzyskaniu informacji o ryzyku

kursowym związanym z kredytem waloryzowanym walutą obcą, bowiem z dokumentów, które podpisali wynikają fakty przeciwne.

Sąd postanowił oddalić wnioski powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z przyczyn przedstawionych w dalszej części uzasadnienia.

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism:

- a) „Białej księgi kredytów frankowych w Polsce” – (...) Banków (...) (k. 163-285),
- b) „Tabeli kursowej (...)– metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. (k. 287-336) – w zakresie szerszym, niż opis metodologii sporządzania przez bank własnej tabeli kursowej,
- c) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” – Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (k. 393-405),
- d) „Raportu o stabilności systemu finansowego” Narodowego Banku Polskiego – wyciąg, (k. 432-468),
- e) „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK (k. 544-569) – w zakresie szerszym niż opisującym sposób tworzenia tabel kursowych w (...) S.A.,
- f) „Opinia prawna w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu kupna CHF z tabeli banku do przeliczenia wypłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabeli banku do przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorcę spłat rat kredytu” autorstwa M. K. (k. 571-576),
- g) „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami” – Raport Rzecznika Finansowego (k. 592-641),
- h) pismo (...) Banków (...) do Rzecznika Finansowego z 16 czerwca 2016 roku (k. 739-747),

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c.

Sąd pominął również materiał w postaci wykresów (k. 37–37v, 407-430, 527-528), informacji Narodowego Banku Polskiego (k. 530-542), wydruków ze stron internetowych pozwanego (k. 206-214), materiałów zawartych na płycie CD (k. 577), materiałów prasowych (k. 43-44, 749-751v, 874-878), uwag Narodowego Banku Polskiego do projektu ustawy (k. 753-757v), uwag Sądu Najwyższego (k. 759-760), zestawień (k. 779-786) – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą prawną roszczenia o ustalenie nieważności umowy zawartej w dniu 24 lipca 2008 roku, jak i bezskuteczności określonych zapisów umownych jest art. 189 k.p.c., który pozwala na ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. jest interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem

sfery uprawnień powoda (por. orzeczn. Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie lub ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97).

A. M. i K. M. nie posiadają interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego z 24 lipca 2008 roku, jak i ustalenia bezskuteczności zapisów umownych, bowiem jeżeli twierdzą, że spełnili świadczenie nienależne na podstawie nieważnej umowy (art. 410 k.c.), to przysługuje im dalej idące roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia. Gdy zaś chodzi o ustalenie, że pewne postanowienia umowy i regulaminu udzielenia kredytów są bezskuteczne z powodu abuzywności, to nawet korzystne dla powodów rozstrzygnięcie nie zakończyłoby definitywnie sporu co do sposobu wykonania umowy.

Niezależnie od powyższego podnieść trzeba, że brak jest podstaw do uznania umowy kredytu hipotecznego z 24 lipca 2008 roku za nieważną (art. 58 k.c.).

W myśl art. 58 § 1-3 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Brak jest przesłanek uznania umowy kredytu z dnia 24 lipca 2008 roku za sprzeczną z ustawą lub mającą na celu obejście ustawy. Umowa zawarta przez A. M. i K. M. z (...) Bankiem S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r., zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 358¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powoda, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez strony postępowania w dniu 24 lipca 2008 roku określa kwotę i walutę kredytu (567 840 złotych), zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 360 miesięcy, tj. do 1 lipca 2038 roku, poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie sporządzonym w CHF), jak i wysokość oprocentowania kredytu a także warunki jego zmiany. Zasady oprocentowania zmiennego ustalone umową spełniają podstawowe kryteria wyznaczone przez art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 prawa bankowego; wskazane zostały w § 1 ust 8 umowy oraz § 9 umowy. Powołane zapisy umowne nie kłócą się z elastyczną formułą ww. regulacji ustawowej i są dopuszczalne w świetle zasady swobody umów. Odniesienie się stron w umowie do czynników zewnętrznych, pozaumownych, jest dopuszczalne i nie uzasadnia stwierdzenia nieważności ipso iure, szczególnie jeżeli racją takiego rozwiązania umownego jest konieczność dopasowania świadczeń wynikających z umowy do zewnętrznych realiów ekonomicznych, co stanowi o ekonomicznym sensie samej zawartej przez strony umowy kredytu waloryzowanego.

W dacie zawarcia przedmiotowej umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądz, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF kredytu zaciągniętego przez powodów nie może być uznana za sprzeczna z prawem.

Sąd nie znalazł również podstaw by uznać umowę za zawartą w celu obejścia ustawy. Przeciwnie, uznał, że umowa ta jest postacią dopuszczalnej modyfikacji typu umowy kredytowej w granicach swobody umów.

Umowa nie jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Sprzeczność taka musiałaby istnieć w chwili zawierania umowy. Tymczasem jak wskazali sami powodowie w chwili przyznania kredytu zdecydowali się na kredyt waloryzowany kursem franka szwajcarskiego, ponieważ mieli wówczas odpowiednią zdolność kredytową, pozwalającą zaciągnąć kredyt. Powodom odpowiadała także wysokość rat. W początkowym okresie obowiązywania umowy raty były korzystne dla powodów. W chwili zawierania umowy, ten rodzaj kredytu, stanowił dla A. M. i K. M. korzystną ofertę rynkową. Powodowie oświadczyli, iż zdaje sobie sprawę z możliwego do wystąpienia ryzyka kursowego (§ 29 umowy). Bank zapewnił kredytobiorcom możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od powodów zależało zawarcie umowy kredytowej tego rodzaju. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa była wynikiem zachowania się banku w sposób nielojalny lub nieuczciwy.

Odnośnie żądania ewentualnego o zapłatę opartego na twierdzeniu, że umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne, to postanowienie umowne nakazujące spłatę rat kapitałowych wg kursy PLN/CHF ustalonego w tabeli kursowej banku należy uznać za postanowienie abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Takie rozwiązanie, jak zastosowane w § 10 ust. 4 przedmiotowej umowy, skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty. A. tego postanowienia umownego została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym zostało uznane za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wpis postanowienia wzorca umownego do rejestru nastąpił pod numerem 5743 w dniu 5 maja 2014 r.).

W § 10 ust. 4 umowy zawartej przez powódkę postanowiono, że „raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF, z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Rozbieżność pomiędzy tym postanowieniem a postanowieniem objętym wyrokiem w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 dotyczy słów „oraz raty odsetkowe”, co oznacza, że w zakresie spłaty rat

kapitałowo-odsetkowych brzmienie obu klauzul jest tożsame. W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną analizę, czy omawiana klauzula zawarta w § 10 ust. 4 umowy z 24 lipca 2008 roku, zawartej z (...) Bankiem S.A. przez K. M. i A. M., stanowi postanowienie abuzywne. Sąd w tej sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

Powodowie zawarli umowę w dniu 24 lipca 2008 roku na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwanego bank, na którego treść nie mieli wpływu. W tych okolicznościach klauzula zawarta w § 10 ust. 4 ww. umowy nie wiąże powodów, są oni jednak związani umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana z pominięciem niedozwolonej klauzuli, bowiem w jej miejsce możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym lub zwyczajów na rynku walutowym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym jest art. 358 § 1 i 2 k.c. - jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej.

Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania do umowy zawartej przez powodów, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 10 ust. 4 umowy nie wiąże powodów od początku, tj. od 24 lipca 2008 roku.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia przedmiotowej umowy, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013).

Alternatywnie należy dopuścić, na zasadzie zwyczaju obowiązującego na rynku walutowym, że spłata w PLN raty wyrażonej w CHF może nastąpić według rynkowego kursu sprzedaży CHF, który to kurs jest możliwy do ustalenia przy powszechnej dostępności danych o kursach oferowanych na rynku.

Powodowie dochodzili również pozwem kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy sumą rat zapłaconych w walucie polskiej i sumą tych rat przy założeniu, że kredyt nie jest waloryzowany walutą obcą. Takie założenie jest sprzeczne z wolą stron umowy. Kluczową cechą przedmiotowej umowy jest waloryzacja kredytu zmieniającą się wartością CHF, w związku z czym bank oparł wysokość oprocentowania kredytu na stawce LIBOR dla CHF, a nie na stawce WIBOR właściwej dla międzybankowego rynku złotowego. Zaoferowany przez powodów dowód z opinii biegłego, zgodny z ostateczną tezą z pisma procesowego z 20 kwietnia 2018 roku (k. 857-858) nie mógł zostać uwzględniony, bowiem powodowie przyjęli założenie, że udzielony im kredyt nie jest waloryzowany CHF. Takie założenie jest sprzeczne z umową kredytu

zawartego z pozwanym. Powodowie mogliby dochodzić zapłaty jedynie nadwyżki pomiędzy sumą zapłaconych w PLN rat wyrażonych w CHF przy zastosowaniu kursu z tabeli banku, a sumą ratami w złotych wg średniego NBP lub kursu rynkowego. Powodowie jednak wysokości tak określonej kwoty nie wykazali i nie dochodzili.

Niezasadne jest również powództwo ewentualne o zasądzenie odszkodowania za niewłaściwe wykonanie umowy (art. 471 k.c.). Wskazanie innej podstawy prawnej roszczenia i reżimu odpowiedzialności pozwanego nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro punktem wyjścia tego żądania jest twierdzenie o bezskuteczności względem powodów tych postanowień umowy, które są podstawą waloryzacja kwoty kredytu. Mimo konieczności kumulatywnego wykazania trzech przesłanek odpowiedzialności kontraktowej banku – niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, szkody i związku przyczynowego między dwiema pierwszymi przesłankami – powodowie nie udowodnili z pewnością wysokości szkody, którą należałoby widzieć jako nadpłata wywołana zastosowaniem przez bank własnego spreadu walutowego.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 złotych) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 złotych). Sąd podzielił argument powodów o abuzowności danego postanowienia umownego. Podnieść też trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedna jest konsumentem, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.